

УДК 547.814.5

4-(4-АЦЕТИЛФЕНІЛ)-3-ГІДРОКСИКУМАРИН – ЗРУЧНИЙ РЕАГЕНТ ДЛЯ КОНСТРУЮВАННЯ ГЕТЕРОЦИКЛІЧНИХ СИСТЕМ

**А. Нецадін¹, Х. Піткович¹, О. Єленіч², Р. Литвин¹, Ю. Горак¹,
О. Мотовильський³, П. Ягодинець²**

¹Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Кирила і Мефодія, 6, 79005 Львів, Україна
e-mail: jczrom@gmail.com

²Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
вул. Коцюбинського, 2, 58012, Чернівці, Україна

³НДЕКЦ при Управлінні МВС України у Рівненській області,
вул. Гагаріна, 39, 33003 Рівне, Україна

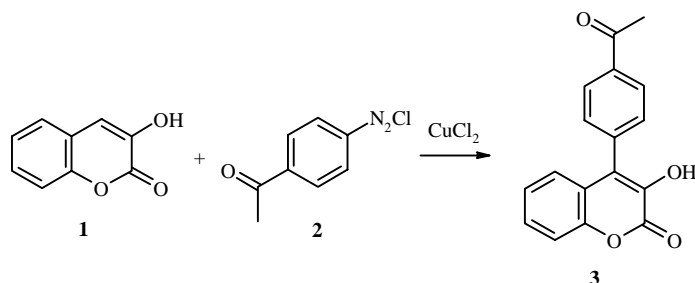
Вивчено купрокаталітичне арилування 3-гідроксикумарину 4-ацетилфенілдіазоній хлоридом. З'ясовано, що отриманий 4-(4-ацетилфеніл)-3-гідроксикумарин є зручним реагентом для синтезу гетероциклічних сполук.

Ключові слова: похідні кумарину, арилування, тіазоли, триазолотіадіазини.

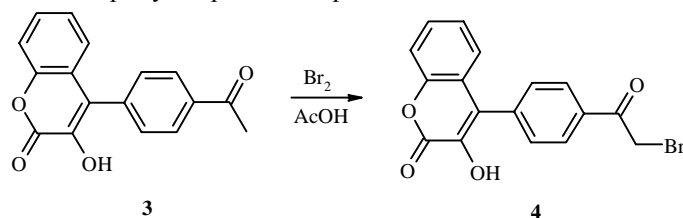
Багато похідних кумарину мають широке практичне застосування. Серед них – компоненти для сонячних батарей [1], барвники для лазерів [2], аналітичні реагенти [3] тощо. Крім того, кумарин і його похідні поширені в природі, серед них є багато лікарських засобів, які використовують для лікування різних недуг [4–6], а в медичній хімії цей клас сполук відносять до привілейованих структур. З іншого боку, похідні 4-арилкумарину досліджені мало. Тому розробка нових зручних методів синтезу похідних 4-арилкумарину є актуальним завданням.

Препаративно привабливим методом синтезу арилкумаринів є купрокаталітична реакція похідних кумарину з арендіазонієвими солями [7–9]. Проте в цих випадках селективно утворюються 3-арилкумарини, а якщо в положенні 3 є замісник, тоді реакція або взагалі не проходить, або відбувається заміна замісника на арильний радикал. Нам вдалося спрямувати реакцію арилування в положення 4 кумаринового циклу, використовуючи як реагент 3-гідроксикумарин. Такий напрям реакції, імовірно, можна пояснити ефективним перерозподілом електронів у 3-гідроксикумарині.

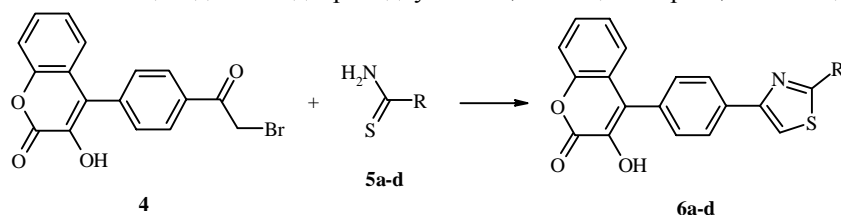
Як з'ясувалося, 3-гідроксикумарин **1** зазнає арилування 4-ацетилфенілдіазоній хлоридом **2** у водноацетоновому середовищі за наявності каталітичної кількості хлориду міді (II). Вихід одержаного продукту арилування **3** становить лише 44 %, проте вихідними реагентами є дешеві та легкодоступні вихідні речовини – 3-гідроксикумарин та 4-аміноацетофенон.

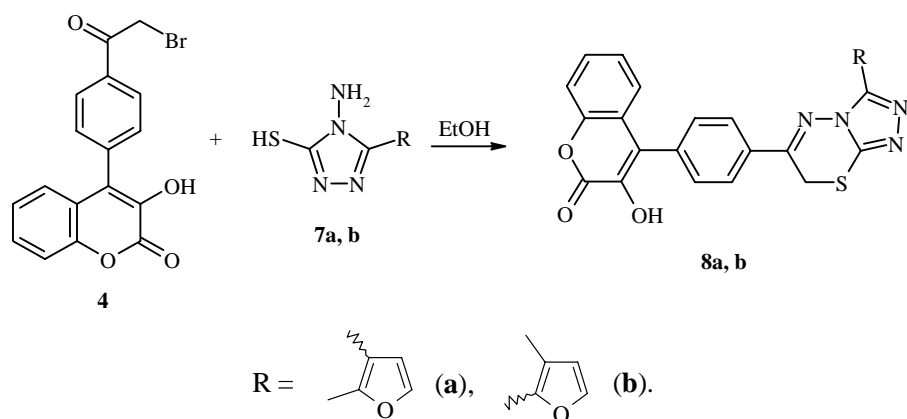
Одна з широко застосовуваних стратегій синтезу потенційно біологічно активних сполук ґрунтується на поєднанні декількох фармакофорних фрагментів в одній молекулі. Ми синтезували сполуки, які містять, окрім кумаринового фрагмента, інший фармакофорний фрагмент. Для цього спершу отримали 4-(4-бромацетилфеніл)-3-гідроксикумарин **4** – зручний реагент для гетероциклізації. Бромовання кетону **3** відбувається під дією броду в середовищі крижанної оцтової кислоти:

Як відомо, похідні тіазолу мають широкий спектр біологічної дії. З іншого боку, α -бромкетони легко реагують з 1,3-динуклеофільними реагентами з утворенням різноманітних гетероциклічних систем. Користуючись таким підходом, ми вивчали реакції α -бромкетону **4** з S,N-бінуклеофільними реагентами. Наприклад, під час взаємодії сполуки **4** з тіоацетамідом **5a** або тіосечовинами **5b-d** легко утворюються тіазоли **6a-d**. Реакція однаково добре відбувається, як в ацетонітрилі, так і в ацетоні.

Досліджено взаємодію α -бромкетону **4** з S,N-бінуклеофільними реагентами – заміщеними 3-меркапто-4-амінотріазолами **7a,b**. 5-Заміщені 4-аміно-4H-1,2,4-тріазол-3-тіоли – добрі реагенти для синтезу конденсованих нітроген- і сульфуровмісних гетероциклів. Ми з'ясували, що сполуки **7a,b** взаємодіють з α -бромкетонном **4** в абсолютному етанолі з формуванням тіадіазинового циклу й утворенням сполук **8a,b**:

Таблиця 1

Дані спектрів ЯМР ^1H отриманих сполук **3, 4, 6, 8**

Сполука	Хімічне зміщення, δ , м.ч.
3	2,65 (3H, с, CH_3); 7,05 (1H, д, $J = 7,8$ Гц, кумарин); 7,22–7,26 (1H, м, кумарин); 7,44–7,49 (2H, м, кумарин); 7,56 (2H, д, $J = 7,0$ Гц, C_6H_4); 8,12 (2H, д, $J = 7,0$ Гц, C_6H_4); 10,20 (1H, с, OH)
4	5,01 (2 H, с, CH_2); 7,04 (1H, д, $J = 7,8$ Гц, кумарин); 7,23–7,27 (1H, м, кумарин); 7,44–7,50 (2H, м, кумарин); 7,59 (2H, д, $J = 7,8$ Гц, C_6H_4); 8,15 (2H, д, $J = 7,8$ Гц, C_6H_4); 10,27 (1H, с, OH)
6a	2,74 (3H, с, CH_3); 7,15 (1H, д, $J = 7,4$ Гц, кумарин); 7,24–7,28 (1H, м, кумарин); 7,41–7,50 (4H, м); 8,03–8,14 (3H, м); 10,04 (1H, с, OH)
6b	7,10–7,24 (5H, м); 7,38–7,45 (4H, м); 7,94 (2H, д, $J = 7,8$ Гц, C_6H_4); 9,99 (1H, с, OH)
6c	6,96 (1H, т, $J = 7,8$ Гц, C_6H_5); 7,18 (1H, д, $J = 7,8$ Гц, кумарин); 7,24–7,28 (1H, м, кумарин); 7,35 (2H, т, $J = 7,8$ Гц, C_6H_5); 7,39–7,52 (4H, м); 7,68 (1H, с, тiazол); 7,76 (2H, д, $J = 7,8$ Гц, C_6H_5); 8,06 (2H, д, $J = 7,8$ Гц, C_6H_4); 10,34 (1H, с, OH). 10,45 (1H, ш.с, NH)
6d	2,54 (3H, с, CH_3); 6,84 (1H, д, $J = 6,9$ Гц, піридин); 6,96 (1H, д, $J = 6,9$ Гц, піридин); 7,17 (1H, д, $J = 7,8$ Гц, кумарин); 7,23–7,27 (1H, м, кумарин); 7,41–7,50 (4H, м); 7,57 (1H, с, тiazол); 7,67 (1H, т, $J = 6,9$ Гц, піридин); 8,07 (2H, д, $J = 7,8$ Гц, C_6H_4); 11,51 (1H, ш.с, NH)
8a	2,60 (3H, с, CH_3); 4,53 (2H, с, CH_2); 7,01 (1H, с, фуран); 7,10 (1H, д, $J = 7,8$ Гц, кумарин); 7,23–7,27 (1H, м, кумарин); 7,41–7,50 (2H, м); 7,62 (2H, д, $J = 8,2$ Гц, C_6H_4); 7,73 (1H, с, фуран); 8,17 (2H, д, $J = 8,2$ Гц, C_6H_4)
8b	2,27 (3H, с, CH_3); 4,54 (2H, с, CH_2); 6,64 (1H, с, фуран); 7,09 (1H, д, $J = 7,8$ Гц, кумарин); 7,24–7,27 (1H, м, кумарин); 7,41–7,50 (2H, м); 7,60 (2H, д, $J = 8,2$ Гц, C_6H_4); 7,90 (1H, с, фуран); 8,14 (2H, д, $J = 8,2$ Гц, C_6H_4)

Таблиця 2

Виходи, температури плавлення та дані елементного аналізу сполук **3, 4, 6, 8**

Номер сполуки	Вихід, %	T _{пл.} , °C	Знайдено, %			Формула	Обчислено, %		
			C	H	N		C	H	N
3	44	236–237	72,69	4,39	–	C ₁₇ H ₁₂ O ₄	72,85	4,32	–
4	74	222–223	56,96	2,97	–	C ₁₇ H ₁₁ BrO ₄	56,85	3,09	–
6a	69	258–259	68,19	3,76	4,29	C ₁₉ H ₁₃ NO ₃ S	68,04	3,91	4,18
6b	71	>300	64,43	3,74	8,21	C ₁₈ H ₁₂ N ₂ O ₃ S	64,27	3,60	8,33
6c	97	282–283	69,76	3,84	6,71	C ₂₄ H ₁₆ N ₂ O ₃ S	69,89	3,91	6,79
6d	89	307–308	67,56	4,19	9,75	C ₂₄ H ₁₇ N ₃ O ₃ S	67,43	4,01	9,83
8a	66	295–296	63,02	3,46	12,34	C ₂₄ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	63,15	3,53	12,27
8b	57	>300	63,22	3,40	12,15	C ₂₄ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	63,15	3,53	12,27

Отже, унаслідок виконаної роботи розроблено зручний одностадійний метод синтезу 4-(4-ацетилфеніл)-3-гідроксикумарину та з'ясовано, що він є зручним синтоном для синтезу гетероциклічних сполук.

Експериментальна частина. Спектри ЯМР ¹H записували на приладі Varian Mercury 400 (400 МГц), розчинник ДМСО-d₆. Хімічне зміщення (δ, м. ч.) наведено стосовно сигналу ДМСО (2,50 м. ч.).

4-(4-Ацетилфеніл)-3-гідрокси-2H-2-хроменон 3. Суміш 3,8 г (0,028 моль) 4-аміноацетофенону, 18 мл (0,41 моль) концентрованої соляної кислоти та 10 мл води нагрівали до кипіння. Одержаний розчин охолоджували до температури 0–5 °C і витримували за цієї температури 5 хв. Утворювався осад гідрохлориду 4-аміноацетофенону. До одержаної суспензії під час інтенсивного перемішування і ефективного охолодження додавали краплями розчин 3 г (0,043 моль) натрій нітриту в 10 мл води. Після закінчення докrapування NaNO₂ реакційну суміш залишали на 15 хв у льодяній ванні. Отриманий розчин фільтрували і докrapували (зі швидкістю одна–дві краплі за 1 с) у тришийкову колбу з мішалкою та лічильником бульбашок, яка містить 4,5 г (0,028 моль) 3-гідроксикумарину **1**, 0,36 г (0,01 моль) CuCl₂·2H₂O і 35 мл ацетону. У процесі реакції випадає осад. Після закінчення виділення азоту (~2 год) продукт відфільтровували, промивали водою і перекристалізували з етанолу.

4-(4-(2-Бромоацетилфеніл)-3-гідрокси-2H-2-хроменон 4. До розчину ацетофенону **3** (0,025 моля) в крижаній оцтовій кислоті за температури 60 °C поступово додавали під час інтенсивного перемішування 4 г (0,025 моль) бром. Після знебарвлення суміші й охолодження утворений осад відфільтровували, промивали спиртом.

3-Гідрокси-4-(4-(2-R-1,3-тіазол-4-іл)феніл)-2H-2-хроменони 5a-d. До гарячого розчину 2 ммоль 4-(4-бромацетилфеніл)-3-гідроксикумарину **4** в 10 мл ацетону додавали розчин сполук **5a-d** (2 ммоль) у 10 мл ацетону. Суміш нагрівали до початку формування продукту реакції. Осад, що утворився, відфільтровували та промивали ацетоном.

3-Гідрокси-4-(4-(3-*R*-7*H*-[1,2,4]тріазоло[3,4-*b*][1,3,4]тіадіазин-6-іл)феніл)-2*H*-2-хроменони 8a,b. До гарячого розчину 0,72 г (2 ммоль) 4-(4-бромацетилфеніл)-3-гідроксикумарину **4** в 10 мл абсолютного спирту додавали розчин 2 ммоль відповідного аміомеркаптотриазолу **8** у 10 мл абсолютного спирту. Суміш кип'ятили до початку формування осаду. Після охолодження осад відфільтровували, нейтралізували водним розчином аміаку і перекристалізували з суміші розчинників етанол–ДМФА.

1. *Seo K. D., Song H. M., Lee M. J. et al.* Coumarin dyes containing low-band-gap chromophores for dye-sensitised solar cells // *Dyes and Pigments*. 2009. Vol. 90. N 3. P. 304–310.
2. *Duarte F. J., Hillman L. W.* Dye laser principles. New York: Academic 1990.
3. *Lupei D.* Rational design of a fluorescent hydrogen peroxide probe based on the umbelliferone fluorophore // *Tetrahedron Lett.* 2008. Vol. 49. N 19. P. 3045–3048.
4. *Маишковский М. Д.* Лекарственные средства: 14-е изд. М., 2000. Т. 1, 2.
5. *Kato A., Kobayashi K., Narukawa K.* 6,7-Dihydroxy-4-phenylcoumarin as inhibitor of aldose reductase 2 // *Bioorg. Med. Chem. Lett.* 2010. Vol. 20. N 19. P. 5630–5633.
6. *Shen Q., Shao J., Peng Q.* Hydroxycoumarin derivatives: novel and potent α -glucosidase inhibitors // *J. Med. Chem.* 2010. Vol. 53. N 23. P. 8252–8259.
7. *Meerwein H., Büchner E., van Emster K.* Über die Einwirkung aromatischer Diazoverbindungen auf α,β -ungesättigte Carbonylverbindungen // *J. prakt. Chemie.* 1939. Bd. 152. N 2. S. 237–266.
8. *Taunk P. C., Jain S. K., Mital R. L.* Synthesis of some 3-arylcoumarins by Meerwein arylation reaction // *Ann. soc. sci. Bruxelles.* 1970. Bd. 1. N 3. S. 383–388.
9. *Грандберг И. И., Денисов Л. К., Попова О. А.* 7-Аминокумарины // *Химия Гетероцикл. Соед.* 1987. № 2. С. 147–174.

**4-(4-ACETYLPHENYL)-3-HYDROXYCOUMARIN – CONVENIENT REAGENT
FOR HETEROCYCLIC COMPOUNDS CONSTRUCTION**

**A. Neshchadin¹, Ch. Pitkovych¹, O. Yelenich², R. Lytvyn¹, Yu. Horak¹,
O. Motovylsky³, P. Yagodinets²**

*¹Ivan Franko National University of Lviv,
Kyryla & Mefodiya Str., 6, 79005 Lviv, Ukraine
e-mail: jczrom@gmail.com*

*²Yuriy Fed'kovych Chernivtsi National University,
Lesya Ukrainka Str., 25, 58012 Chernivtsi, Ukraine*

*³Expert center of scientific researches Ministry of
Internal Affairs of Ukraine in Rivne region,
Gagarina Str., 39, 33003 Rivne, Ukraine*

Cuprocatalytic arylation of 3-hydroxycoumarin with 4-acetylphenyldiazonium chlorides was investigated. It was found that arylation occurs at position 4 of coumarin cycle and 4-(4-acetylphenyl)-3-hydroxy-2H-2-chromenon was formed. The bromination of synthesized keton leads to formation of 4-(4-bromoacetylphenyl)-3-hydroxy-2H-2-chromenon. It was found that 4-(4-bromoacetylphenyl)-3-hydroxy-2H-2-chromenon is a convenient reagent for synthesis of thiazole and triazolothiadiazines derivatives.

Key words: coumarin derivatives, arylation, thiazoles, triazolothiadiazines.

Стаття надійшла до редколегії 31.10.2014

Прийнята до друку 30.12.2014